

Z vstopom v nacionalno državo je postala naša organizacija nositeljica važne kulturne in prosvetne naloge; čimlaže in čimširše bo njeno kulturno in prosvetno delovanje tembolj bo služila narodu in državi. Kulturno in prosvetno delo naj ne bo le sredstvo drugim ciljem temveč naj služi samo svojemu vzvišenemu idealu.

PROSVETA

Glasnik Poverjenjstva UJU v Ljubljani
o kulturnem in prosvetnem gibanju učiteljstva.

Dviganje prosvete v narodu s knjigo in organizacija naših knjižnic.

Če so se učitelji in učiteljice v preteklosti udejstvovali na prosvetnem polju bolj kot posamezniki, je sedaj napočil čas, da se udejstvujemo tudi na polju izvenšolske prosvete kot organizirana celota.

Dobro merilo delovanja naroda za povzdigo prosvete čimširših plasti so knjižnice, ki si jih narod vzdržuje ter njih poslovanje in delovanje med narodom.

Statistika.

Učiteljstvo lahko mnogo stori ravno na tem polju, da se prepreže narod čimbolj s knjižnicami. Koliko že stori učiteljstvo v tem oziru, bi nam podala jasno sliko statistika s sledečimi podatki: Koliko knjižnic imamo, po koliko knjig štejejo in koliko knjig se letno izposodi. In sicer od: a) mladinskih (šolarskih) knjižnic na vseh šolah v Sloveniji; b) javnih ljudskih knjižnic na vseh šolah v Sloveniji; c) učiteljskih strokovnih knjižnic na šolah; d) okrajnih strokovnih učiteljskih knjižnic; e) okrajnih strokovnih (učiteljskih) društvenih knjižnic in drugih knjižnic pri organizaciji. Iz teh podatkov bi bilo razvidno, na katerih šolah bi bilo potreba še ustanoviti mladinske (šolarske) knjižnice in na katerih javne ljudske knjižnice; razvidno bi bilo tudi, kje se knjige dobro izposojajo, kje leže kot mrtev kapital in kako močne so posamezne knjižnice.

Poleg tega bi bilo potreba podatkov: v kolikih drugih knjižnicah in pri katerih delujejo učitelji in učiteljice kot knjižničarji, koliko knjig štejejo posamezne te knjižnice in po koliko knjig se letno izposodi tam?

Naš temeljni princip.

Naš temeljni princip mora biti: 1. da dobi vsaka šola čim bogatejšo mladinsko (šolarsko) knjižnico in da se knjige čimvečkrat izposodijo; 2. da si osnuje vsaka šola tudi javno ljudsko knjižnico za šoliodraslo mladino in odrasle sploh; 3. da se strokovne učiteljske knjižnice čimbolj centralizirajo, se sistematično izpopolnijo z novimi modernimi deli in se napravijo potom enotnega kataloga in pravilnika za izposojanje dostopne vse okrajne učiteljske knjižnice vsemu učiteljstvu v Sloveniji.

Mladinske (šolarske) knjižnice.

Ako mladino potom našega mladinskega lista »Zvonček« navadimo čitati dobro čtivo, da se mladini priljubi čitanje, bo sama pričela povpraševati tudi po knjigah.

Tedaj je napočil čas, da po vseh šolah pričnemo s sistematičnim delom in izposojevanjem mladinskih knjig ter navajanjem mladine k čitanju. Predpogoj temu je seveda, da ima vsaka šola svojo šolarsko knjižnico in kjer je še ni, jih je treba ustanoviti. Oledati je na to, da se knjige pričnejo ob šolskem letu čimprej izposojevati in se čimvečkrat izposodijo. Dobro bi bilo, ako bi bile knjižnice mladini tudi v počitnicah vsaj tedensko odprte. Kar se tiče knjižničarjev, bi bilo to posebno hvaležno polje za učiteljice, ki v resnici malo težje posegajo v drugo prosvetno delo izven šole; lahko se pa pri tem tudi uvaža že starejše uporabne učence in učenke, ker se jih s tem vzgaja za knjižničarje narodnih knjižnic. Oledati pa moramo tudi na to, da šolarske knjižnice izpopolnimo in pomnožimo z modernimi deli.

Mladinska literatura.

Skoro lahko trdimo, da ima naša mladinska literatura ravno v šolarskih knjižnicah močnega pospeševalca in se imamo tem knjižnicam zahvaliti, da najdemo naši mladinski pisatelji založnika in si s svojim duševnim delom vsaj malo olajšajo sedanji eksistenčni položaj. Ravno v našem stanu je največ onih, ki posvečajo svoje moči izpopolnjevanju mladinske literature.

In če smatramo mladinsko literaturo kot temelj vsej nadaljni literaturi in naše mladinske (šolarske) knjižnice kot temelj vsemu našemu narodnemu knjižničarstvu, tedaj moramo reči, da vrše učitelji in učiteljice, ki se posvetijo knjižničarstvu in mladinskemu pisateljevanju zelo važno narodno kulturno in prosvetno delo; oni postavljajo temelj vsemu našemu nadaljnjemu tozadevnemu kulturnemu delu.

Če pa hočemo, da se bo naša mladinska literatura še bolj pomnožila, tedaj moramo skrbeti, da bo postal trg in povpraševanje po mladinskih knjigah še večje, ker le tedaj bodo naša založništva lahko čimveč zalagala, če se knjige tudi prodajo, le tedaj bodo lahko čimbolj dela zalagala in bodo podpirala naše mladinske pisatelje.

V tem oziru moramo skrbeti za to, da se dotacije za šolarske knjižnice v proračunih krajinah šolskih svetov čimbolj zvišajo in tudi za privatno iniciativo v tem oziru je skrbeti. Predvesni je napraviti prireditve na šolskih odrih v korist šolarskih knjižnic, primerna je tudi zbirka pri starših potom otrok v ta namen in apel na mecene v okraju. Da bi se zbirale privatno tudi mladinske knjige za šolarsko knjižnico, skoro ni misliti. Pač pa je paziti na dobro izbiro in nabavo novjših knjig.

Imenik mladinskih knjig.

V ta namen bi bilo nujno potrebno, da bi se izdal imenik in cenik vse mladinske literature. Ta imenik naj bi ne obsegal samo naslova knjig, temveč tudi njihovo poljudno oceno ali kratko smer vsebine. Tak imenik bi bil učiteljstvu nujno potreben za izpopolnitev knjižnic in nabavo knjig. Izpopolnjevanje bi se moral sako leto.

Vezava knjig.

Po vojni je postal ta običaj, da založništva vežejo leposlovne knjige v papir, kar daje sicer knjigi lepo in okusno vnanjo obliko, nikakor pa to ni primerno za knjižnice, posebno za mladinske knjižnice ne, kjer morajo imeti knjige vsaj platnen hrbet in morajo biti poleg tega zavite v močnejši ovojni papir, če se jih hoče za nekoliko dalj časa ohraniti.

Založništva bi ugodila knjižnicam lahko tudi v tem oziru, da bi imela v to svrhu posebej vezane knjige s platnenim hrbtom in platnenimi ogli. Čeprav bi bile knjige za to svrhu par dinarjev dražje, bi jih knjižnice le raje naročale, ker jim gre več za trpežnost kakor vnanjo obliko. Da bi pa dajale knjižnice knjige novno prevezavati je nezmisel, ker so tu dvojni stroški in knjižnice nimajo kritja, da bi to zmagovale, posebno, ker bi to moralo sicer iti na rovaš manjšega naročila novih knjig.

Da se pa tudi v tem oziru seči po samopomoči. Nekatera okrajna učiteljska društva so že priredila eno ali dnevne knjigoveške tečaje, ki so se prav dobro obnesli. Tovariša Humek in Zagažen — ter tudi nekateri drugi — sta pokazala v tem oziru pravo pot. Ko se učiteljstvo priuči vezanju preprostih knjig, lahko upelje izven učnega časa rokotvorne tečaje za šoliodraslo in starejšo šolsko mladino na svojih šolah in tam se lahko vežejo in popravljajo tudi knjige za domačo knjižnico.

Taki tečaji bi bili radi zaposlenja in navajanja mladine k delu tudi velikega vzgojnega pomena in bi tvorili posebno panogo na polju udejstvovanja našega stanu pri izvenšolski prosveti. Tudi tu je posebno za učiteljice hvaležno polje.

Javne ljudske knjižnice.

Kot dopolnilo mladinskim (šolarskim) knjižnicam služijo javne ljudske knjižnice, ki so namenjene šoliodrasli mladini in odraslim, ki po dokončani osnovni šoli ne obiskujejo nobenih šol več. One dopolnjujejo izobrazbo, ki jo daje osnovna šola.

Te knjižnice morajo biti javne, lahko dostopne in poljudne ter nimajo biti namenjene le zabavi, temveč tudi pouku in izobrazbi; pomagajo naj popularizirati znanost in povzdigniti ljudstvo na kolikor mogoče visoko stopnjo omike.

Vse moderne države in narodi se trudijo, da kar najbolj preprežejo deželo z ljudskimi knjižnicami, ker je knjižničarstvo smatrati kot eden najvažnejših faktorjev na polju ljudske prosvete in izobrazbe.

Ogledati si hočemo, koliko bi ravno učiteljstvo lahko odpomoglo temu namenu in še lahko storilo za povzdigo prosvete potom javnih ljudskih knjižnic. (Dalje v prihodnji »Prosveti«).

Naša kulturna organizacija.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Ped. did. krožek Maribor. Predaval 20. dec. 1923. Ravn. Drag. Humek: Delovni princip v merstvu.

—s Ped. did. krožek v Mariboru. 20. decembra Drag. Humek: Delovni princip v merstvu. 15. in 23. januarja Viktor Rodé: Delovni princip v domoznanstvu (zemljepis-zgodovina). 5. februarja Anton Oster: Delovni princip v računstvu.

—s Celjsko učiteljsko društvo, 17. novembra 1923 v Celju. Od — članov, navzočih —?

O dr. Žgečevi brošuri, poroča tov. Potočnik.

Stenske table, predaval tov. Petriček.

O narodni vzgoji v osnovni šoli, predaval tov. Anica Černej.

—s »Krški krožek« — Učiteljsko društvo za krški okraj, 7. oktobra 1923 v Krškem. Od 54 članov, navzočih 41 + 4 gosti = 45.

»Nekatera važnejša vzgojna vprašanja o povojni dobi«, predaval tov. Leop. Levstik.

»Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«, poročal tov. M. Zor.

—s Učiteljsko društvo za ormoški okraj, 9. junija 1923 na Humu. Od 50 članov, navzočih 31.

Kako vzbujati čut za prirodo in njeno lepoto, podaval tov. ravnatelj Kosi.

Iz humske zgodovine, poročal tovariš Anton Porekar.

—s Učiteljsko društvo za ormoški okraj, 7. decembra 1923 v Ormožu. Od 49 članov, navzočih 33.

Izpolnjevanje novih šolskih in osebnih popisnic, poročal tov. nadzornik Pavel Fleré.

Kako in kaj naj v lastno izobrazbo čitamo, predaval tov. Ljud. Musek.

—s Šoštanjko okrajno učiteljsko društvo, 22. novembra 1923 v Šoštanju. Od — članov, navzočih 28.

O pokrajinski skupščini, poročal tov. Stopar.

O kongresu UJU, tov. Vrečko.

O dr. Žgečevi brošuri, predaval tov. Vrečko.

O šolski higijeni, predaval g. dr. Korun iz Šoštanja.

—s Učiteljsko društvo za Ptuj, 6. decembra 1923 v Ptuj. Od — članov, navzočih —?

O šolski in osebni popisnici, poročal tov. P. Fleré.

O dr. Žgečevi brošuri, podaval rav. tov. Kveder.

—s Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj, 6. decembra 1923 v Mariboru. Od — članov, navzočih 40.

Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda, predaval tov. E. Vranč.

O Učit. Fer. Savezu, poročal tovariš Košutnik.

—s Učiteljsko društvo za konjiški okraj, 15. decembra 1923 v Konjicah. Od 58 članov, navzočih 41 članov.

O Prekmurju, z ozirom na zemljep., narodnostne, verske, prosvetne in gospodarske razmere, predaval tov. nadzornik R. Jurko.

—s Marnberško učiteljsko društvo, 16. novembra 1923 v Vuhredu. Od 24 članov, navzočih 17.

O praktičnem knjigoveštvu, predaval tov. Humek D.

Kdor plove brez smotra in jasne smeri v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim; zato se moramo vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala in jasne smeri ni mogoč napredek. Kake kulturne in prosvetne ideale imamo izven šole? Usmernajmo tudi v tem pravcu svojo pot!

—s Okrajno učiteljsko društvo Murska Sobota, 13. decembra 1923 v Murski Soboti. Od —, navzočih —?

Nacionalizem, kozmopolitizem in rodoljublje, predaval tov. Edm. Karner.

Postopanje pri izvenšolskem prosvetnem delu, predaval okrajni šolski nadzornik Cvetko.

Metoda prostoročnega risanja v nižjih razredih osnovnih šol, predaval tov. Julij Kontler.

—s Okrajno učiteljsko društvo ljubljanske okolice, 5. januarja 1924 v Ljubljani. Od — članov, navzočih 120.

O pouku, vzgoji in metodi slepih, predaval tov. Kobal.

—s Učiteljsko društvo za Šoštanski okraj, 10. januarja 1924 v Velenju. Od — članov, navzočih —?

»O šolski higijeni«, predaval dr. Korun.

—s Učiteljsko društvo za konjiški okraj, 12. januarja 1924 v Konjicah. Od 58 članov, navzočih 15.

Prvo potovanje Učit. Ferj. S., predaval tov. T. Režabkova.

Učiteljstvo med seboj, predaval tov. Brglez Fr.

—s Slovenjgraško učiteljsko društvo, 6. decembra 1923 v Slovenjgradcu. Od 32 članov, navzočih 23.

O taktosti in kolegijskosti, predaval tov. rav. Vrečko.

—s Učiteljsko društvo za Maribor, 18. 1. 1924 v Mariboru. Od 116 članov, navzočih 90.

O načrtu »Socijalne ustanove« poročal tov. Klemenčič.

—s Učiteljsko društvo za laški okraj, 9. januarja 1924 v Zidanem mostu. Od — članov, navzočih —?

Pomladnik rdečega križa, predaval okr. šol. nadz. tov. L. Černej.

—s Belokranjsko učiteljsko društvo, 12. januarja 1924 v Gradcu. Od 72 članov, navzočih 34.

O knjigoveštvu (praktično) tovariš Zagažen.

O pomenu mladinskih odrov, tovariš Mrovlje.

—s Učiteljsko društvo za Mežico, 19. januarja 1924 v Prevaljah. Od 42 članov, navzočih 34.

Kako si ustvarimo knjigo-domovnico domačega okraja, predaval tov. Möderndorfer.

—s Celjsko učiteljsko društvo, 9. februarja 1924 v Celju. Od 134 članov, navzočih 106.

O utisih tekom petletnega nadzorstva, predaval tov. nadzornik L. Černej.

—s Učiteljsko društvo za Svetolenartski okraj, 6. februarja 1924 pri Sv. Lenartu. Od 40 članov, navzočih 27.

O dr. Žgečevi brošuri, predaval tov. Šegula Fr.

Slovenska šolska Matica.

—kpl Slovenska šol. Matica je izdala za leto 1923 tri knjige in sicer: 1. Pedagoški Zbornik za leto 1923, obsegajoč razne razprave pedagoške vsebine. Cena knjigi Din 12; 2. Učna snov iz mineralogije in geologije Spisal profesor Alfonz Vales. Knjiga je važen pripomoček učiteljstvu višjih razredov osnovnih šol ter stane broširana Din 12; 3. Telovadba II. stroke 2. snopič. Spisala dr. Lj. Plyko in A. Schaup. S tem snopičem je srečno dovršeno delo, ki ga je šolska Matica izdajala štiri leta. Neobhodno potreben kašpot je slovenskemu učiteljstvu pri telovadnem pouku. Segali pa bodo po tej knjigi i vsi drugi, ki se zanimajo za telesno vzgojo naroda. Zadnji, t. j. 4. snopič, stane broširana Din 14.

Naše narodno prosvetno delo.

Javne šolske ljudske knjižnice.

—pk Prva javna šolska knjižnica v Mariborski okolici. Razglasi na šolskem poslopu in po občinskih razglasnih deskah naznanjajo prebivalstvu, da se je za Radvanje otvorila »Javna šolska knjižnica«, iz koje se izposojujejo knjige vsak dan popoldne (v poletju samo ob nedeljah). Do leta 1919. je v Radvanju docela nemška osnovna šola z bogato šolomarsko knjižnico in z raznimi prireditvami s sodelovanjem Šulferajna pomemčevala prebivalstvo. Nemško šolo je naša vlada